

### 138. *Acer platanoides* L. — Klon zwyczajny

Gatunek holarktyczny, pospolity w całej środkowej Europie (Pawłowska, 1972, w: Szata roślinna Polski, 1). Na zachodzie występuje po środkową Francję i Pireneje, a na wschodzie po środkowy Ural. W Skandynawii dociera do 63° szerokości geograficznej północnej, podczas gdy na Nizinie Wschodnio-Europejskiej nie przekracza 60°. Południowa granica zasięgu klonu przebiega przez środkowe Włochy, środkową Grecję, południowo-wschodnią Bułgarię oraz środkową Ukrainę. Ponadto występuje w górach Krymu, na wybrzeżu Morza Kaspijskiego w Północnym Iranie, na Kaukazie i w rozproszeniu na terenie całej Turcji (Pojarkova, 1949, Flora SSSR, 14).

*A. platanoides* rośnie głównie w lasach liściastych i mieszanych na bogatych glebach murszowych, gliniastych i gliniasto-piaszczystych. Nigdzie nie tworzy litych drzewostanów, a pojawia się jedynie w postaci domieszki i to najczęściej pojedynczo. Rzadko wchodzi w skład drzewostanu głównego, a znacznie pospolitszy jest w dolnym piętrze drzew i w podsyciu. Chętnie rośnie na południowych, ciepłych zboczach, a na wschodzie Europy osiąga w tych warunkach swoje optimum.

Występuje na nizinach i w niższych położeniach górskich. Najwyższe jego stanowiska notowane są z Alp — 1620 m n.p.m. (Hegi, 1925, Illustrierte Flora von Mittel-Europa, 5, 1), z gór Albanii — 1800 m (Mitrushi, 1966, Dendroflora e Shqipërisë) oraz z Nemrud daği w Turcji — 2400 m (Yaltirik, 1967, w: Davis, Flora of Turkey, 2). Mapę ogólnego rozmieszczenia *A. platanoides* wykreślił ostatnio H. Meusel i A. Buhl (1962, Wiss. Ztschr. Univ. Halle, Math. Nat., 11, 11).

Dla Polski klon zwyczajny jest gatunkiem przechodnim, spotyka się go w obrębie całego kraju. Dokładne ustalenie jego naturalnego rozmieszczenia jest obecnie niemożliwe, ponieważ od dawna sadzony (głównie przy drogach), łatwo rozsiewa się i dziczeje, dając w konsekwencji szereg stanowisk wtórnych.

*A. platanoides* jest gatunkiem charakterystycznym dla całego rzędu *Fagalia silvaticae*, lecz nie wykazuje szczególnego przywiązania do jednego zespołu leśnego. Rośnie w łągach — *Circaeo-Alnetum* i *Fraxino-Ulmetum* (Matuszkiewicz, Borowik, 1957, Acta Soc. Bot. Pol., 26, 4), często spotkać go można w grądach — *Tilio-Carpinetum* i *Galio (silvatici)-Carpinetum* oraz w lesie jaworowo-jesionowym — *Phyllitido-Aceretum* (Medwecka-Kornaś, 1972, w: Szata roślinna Polski, 1). Nie należy do rzadkości w borach mieszanych świerkowo-dębowych — *Quercus-Piceetum* i sosnowo-dębowych *Pino-Quercetum* (Matuszkiewicz, Polakowska, 1955, Acta Soc. Bot. Pol., 24, 2), a także w buczynie karpackiej — *Fagetum carpaticum* i buczynie pomorskiej — *Melico-Fagetum* (Matuszkiewicz, 1958, Acta Soc. Bot. Pol., 27, 4). Największą dynamikę wzrostową wykazuje w zespołach grądów, a szczególnie w tych fragmentach, które porastają cieniste zbocza lessowych jarów. Na południu kraju występuje w piętrze pogórzy, rzadziej w reglu dolnym. W obu przypadkach najchętniej rośnie w resztkach grądów oraz w buczynach, zwłaszcza na terenach źródłkowych.

Najwyżej położone stanowisko w Polsce podawane jest z Beskidu Sądeckiego, gdzie *A. platanoides* osiąga 1140 m n.p.m. (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeckie). W Tatrach występuje do 1050 m (Pawłowski, 1956, Flora Tatr, 1), w Bieszczadach Zachodnich — do 1030 m (Jasiewicz, 1965, Monografiae Botanicae, 20), w paśmie Policy w Beskidzie Wysokim — do 1000 m (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, Fragm. Flor. et Geobot., 8, 3), a w Gorcach — do 800 m (Kornaś, 1957, Monografiae Botanicae, 5). Z Babiej Góry podawany jest z wysokości 730 m (Zarzycki, 1959, Flora Polski, 8), a z Beskidu Żywieckiego z 700 m (Bernadzki, 1963, Prace IBL, 262).

Mapy rozmieszczenia *A. platanoides* w Polsce dotychczas nie opracowano.



This is a holarctic species, common throughout Central Europe (Pawłowska, 1972, in: Szata roślinna Polski, 1). In the west it occurs in central France and in the Pyrenees and in the east it extends to central Urals. In Scandinavia it reaches 63° Lat. N, while in the East European lowlands it does not exceed 60° Lat. N. The southern limit of the range of Norway maple runs through central Italy, central Greece, south-eastern Bulgaria and central Ukraine. Besides it can also be found in the mountains of Crimea, on the shores of the Caspian Sea in northern Iran, on the Caucasus and scattered throughout Turkey (Pojarkova, 1949, Flora SSSR, 14).

*A. platanoides* grows primarily in the deciduous and mixed forests on rich boggy soils, clay soils and sandy-clay soils. Nowhere does it form pure stands and can be found only in mixture usually as single trees only. It very rarely belongs to the main tree species of a stand, and it is much more common in the understorey and the thicket layer. It readily grows on southern warm slopes, and in Eastern Europe it attains its optimal growth in such conditions.

It grows in the lowlands and in the lower reaches of the mountains. The most elevated stands have been reported from the Alps — 1620 m (Hegi, 1925, Illustrierte Flora von Mittel-Europa, 5, 1), from the mountains of Albania — 1800 m (Mitrushi, 1966, Dendroflora e Shqiperise), and from Nemrud dağı in Turkey — 2400 m (Yaltirik, 1967, in: Davies, Flora of Turkey, 2). A map of general distribution of *A. platanoides* has been drawn recently by H. Meusel and A. Buhl (1962, Wiss. Ztschr. Univ. Halle, Math.-Nat., 11, 11).

In Poland Norway maple is a transitory species. It can be found throughout the country. An accurate delimitation of its natural range is presently impossible because it has been planted for a long time, particularly along roads, and it goes wild readily distributing its seed easily, and thus there are many stands of the species of secondary origin.

*A. platanoides* is a characteristic species for the whole order *Fagetalia silvaticae*, however it does not exhibit preference for any particular forest association. It grows in carrs — *Circaeo-Alnetum* and *Fragino-Ulmetum* (Matuszkiewicz, Borowik, 1957, Acta Soc. Bot. Pol., 26, 4), it can frequently be found in hornbeam forests — *Tilio-Carpinetum* and *Galio (silvatici)-Carpinetum* and in sycamore-ash forests — *Phyllitido-Aceretum* (Medwecka-Kornaś, 1972, in: Szata roślinna Polski, 1). It is not rare to find in mixed spruce-oak, *Querceto-Piceetum* or pine-oak, *Pino-Quercetum* forests (Matuszkiewicz, Polakowska, 1955, Acta Soc. Bot. Pol., 24, 2) as well as in the Carpathian beech forests, *Fagetum carpaticum* and in the Pomeranian beechwoods, *Melico-Fagetum* (Matuszkiewicz, 1958, Acta Soc. Bot. Pol., 27, 4). It demonstrates the greatest growth dynamics in hornbeam associations and particularly in those parts that overgrow shaded slopes of loess gorges. In the south of the country, it occurs particularly in the prealpine region, and more rarely in the lower mountain zone. In both cases it can most readily be found in remnants of hornbeam forests and beechwoods, particularly in regions abundant in water springs.

The most elevated stand of the species in Poland has been reported from the Sądecki Beskid, where *A. platanoides* attains 1140 m (Pawłowski, 1925, Geobotaniczne stosunki Sądeckizny). In the Tatras it grows up to 1050 m (Pawłowski, 1956, Flora Tatr, 1), in western Bieszczady to 1030 m (Jasiewicz, 1965, Monografiae Botanicae, 20), in the Polica Range of the Upper Beskid up to 1000 m (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, Fragm. Flor. et Geobot., 8, 3), and in Gorce up to 800 m (Kornaś, 1957, Monografiae Botanicae, 5). From Babia Góra it has been reported at 730 m (Zarzycki, 1959, Flora Polski, 8) and from the Żywiec Beskid from 700 m (Bernadzki, 1963, Prace IBL, 262).

A map of distribution of *A. platanoides* has not been prepared in Poland before.

Голарктический вид, широко распространенный по всей центральной Европе (Pawłowska, 1972, Szata roślinna Polski, 1). На западе доходит до Центральной Франции и Пиренеев, на востоке — до Среднего Урала. В Скандинавии поднимается до 63° с.ш., в то время как на Восточно-Европейской равнине не переходит 60°. Южная граница ареала проходит через Центральную Италию, Центральную Грецию, юго-восточную Болгарию и среднюю Украину. Кроме того, встречается в горах Крыма, на побережье Каспийского моря в Северном Иране, на Кавказе и разбросанно по территории всей Турции (Пояркова, 1949, Флора СССР, 14).

Клен платановидный растет преимущественно в лиственных и смешанных лесах на богатых болотных (с сильно разложившимся торфом), глинистых и глинисто-песчаных почвах. Нигде не образует цельных древостоев, а появляется только в виде примеси, причем всего единичными экземплярами. Редко входит в состав верхнего яруса, гораздо чаще — в состав нижнего яруса и подлеска. Охотно произрастает на теплых южных склонах, а в Восточной Европе эти условия для него оптимальны.

Вид является обитателем равнин и низших ярусов гор. Его самые высокие зарегистрированные местонахождения: в Альпах — 1620 м над ур. м. (Hegi, 1925, *Illustrierte Flora von Mittel-Europa*, 5, 1), в горах Албании — 1800 м (Mitrushi, 1966, *Dendroflora e Shqiperise*), в Турции (г. Немруд) — 2400 м (Yaltirik, 1967, Davis, *Flora of Turkey*, 2). Карта общего распространения вычерчена недавно (Meusel, Buhl, 1962, *Wiss. Ztschr. Univ. Halle, Math.-Nat.*, 11, 11).

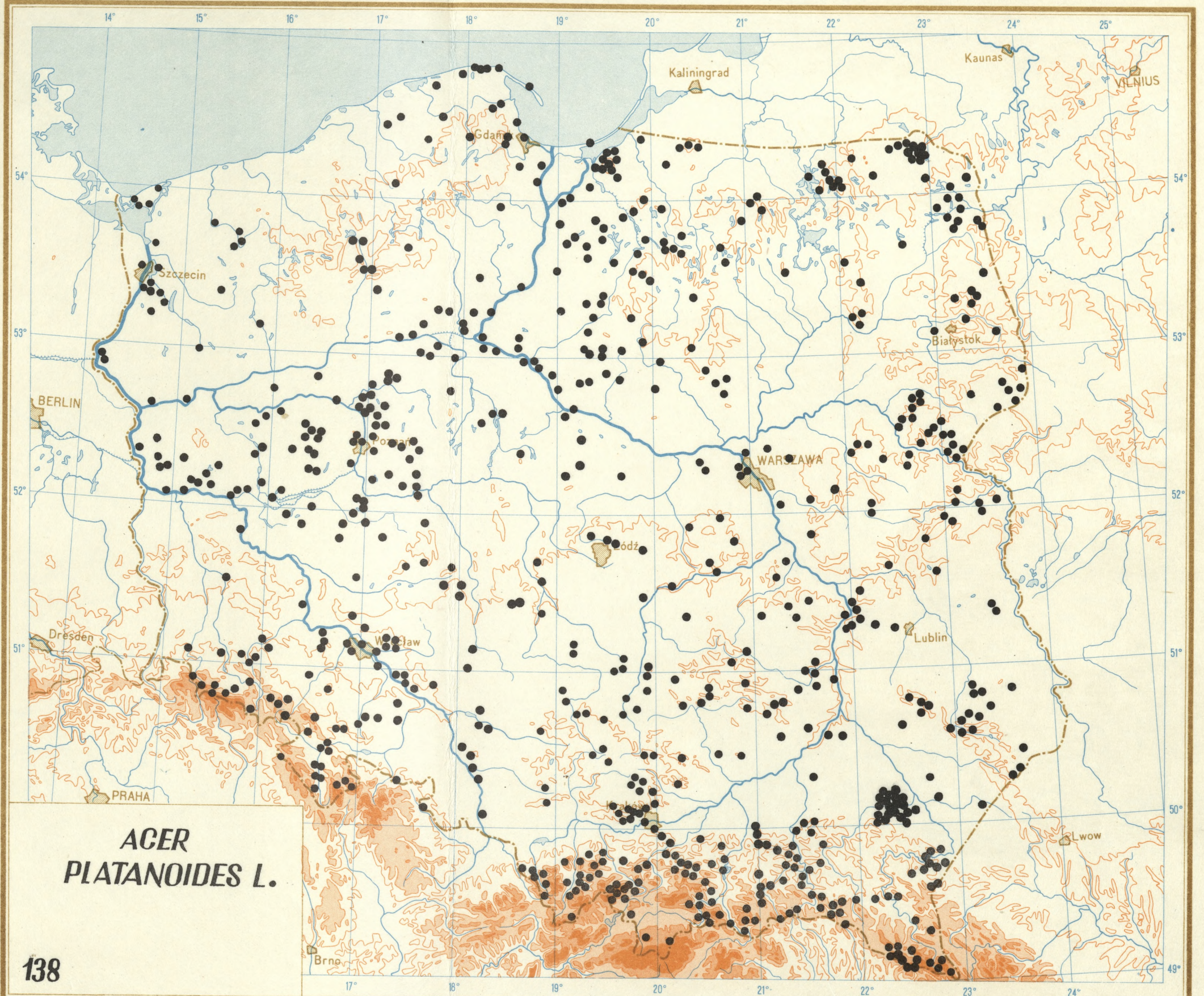
Вся территория Польши входит в границы ареала вида. Точное восстановление его естественного распространения в настоящее время невозможно, так как он издавна культивируется (особенно вдоль дорог), легко рассеивается и дичает, образуя в результате многочисленные вторичные местонахождения.

Клен платановидный — вид, характерный для всего отряда *Fagetalia silvaticae*, но без особой верности какой-то определенной лесной ассоциации. Растет в заливных лесах — *Circaeo-Alnetum*, *Fraxino-Ulmetum* (Matuszkiewicz, Borowik, 1957, *Acta Soc. Bot. Pol.*, 26, 4), часто его можно встретить в грондах — *Tilio-Carpinetum*, *Galio (silvatici)-Carpinetum* и в яворово-ясеневых лесах — *Phyllitido-Aceretum* (Medwecka-Kornaś, 1972, *Szata roślinna Polski*, 1). Не редким есть в смешанных елово-дубовых — *Quercus-Piceetum* и в сосново-дубовых — *Pino-Quercetum* — лесах (Matuszkiewicz, Polakowska, 1955, *Acta Soc. Bot. Pol.*, 24, 2), а также в карпатской — *Fagetum carpaticum* — и в поморской — *Melico-Fagetum* — бучинах (Matuszkiewicz, 1958, *Acta Soc. Bot. Pol.*, 27, 4). Наибольшая динамика роста проявляется в сообществах грондов, особенно на тех участках, которые покрывают затененные склоны лёссовых оврагов. На юге страны обычнее всего на эродированных возвышенностях, реже — в нижнем ярусе горных лесов. В обоих случаях охотнее всего растет в остатках грондов и в бучинах, особенно на участках, прилегающих к родникам.

Самое высокое местонахождение в Польше зарегистрировано в Бескиде Сондецком — 1140 м над ур. м. (Pawłowski, 1925, *Geobotaniczne stosunki Sudecczyzny*). В Татрах поднимается до 1050 м (Pawłowski, 1956, *Flora Tatr.*, 1), в Западных Бещадах — до 1030 м (Jasiewicz, 1965, *Monografiae Botanicae*, 20), в Пасьме Полицы в Бескиде Высоком — до 1000 м (Stuchlikowa, Stuchlik, 1962, *Fragm. Flor. et Geobot.*, 8, 3), а в Горцах — до 800 м (Kornaś, 1957, *Monografiae Botanicae*, 5). На Бабьей Гуре указывается с высоты 730 м (Zarzycki, 1959, *Flora Polski*, 8), а в Бескиде Живецком — с 700 м (Bernadzi, 1963, *Prace IBL*, 262).

Карты распространения вида в Польше до настоящего времени не было.





**ACER  
PLATANOIDES L.**

138



ACER  
PLATANOIDES L.

138